

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ, ІСТОРІЯ

УДК 616 – 089.23.004 – 312 – 71.001.5.008.5

DOI <https://doi.org/10.35220/2523-420X/2019.1.11>**С. В. Рачинський, аспірант, С. А. Шнайдер, д. мед. н., О. В. Лабунець, к. мед. н.,
Т. В. Дієва, д. мед. н., В. А. Лабунець, д. мед. наук, О. Є. Дієва**Державна установа «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії
Національної академії медичних наук України»**РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ І ІНТЕНСИВНІСТЬ ПРОЯВУ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ОРТОПЕДИЧНОЇ ЗАХВОРЮВАНОСТІ СЕРЕД ЧОЛОВІКІВ ПРИЗОВНОГО ВІКУ ПІВДНЯ УКРАЇНИ**

Проведено стоматологічні огляди 332 осіб призовного віку від 18 до 20 років, які підлягали до військової служби у Збройних силах України, з яких 170 осіб серед міського і 162 — сільського населення. Встановлена величина розповсюдженості стоматологічної ортопедичної захворюваності, яка склала 247,1 осіб серед міського і 253,1 осіб серед сільського населення на 1000 обстежених даної вікової категорії і статі. Доведена практична ідентичність показників розповсюдженості даної патології серед міських і сільських мешканців даного регіону України. При цьому, загальний об'єм основних ортопедичних хвороб також практично ідентичний незважаючи і на деяку різницю по окремих показникам їх структури і складає відповідно 452,9 і 463,0 на 1000 обстежених. Згідно даним анатомо-топографічної структури дефектів зубних рядів, спостерігається переважна більшість подібних дефектів за відсутністю 1 зуба, що складає відповідно 93,7 % і 96,5 %. З відсутністю 2-х зубів, відповідно 5,2 % і 3,5 % із 3-ма зубами — 2,5 % серед міських мешканців, при повній відсутності серед сільських.

Ключові слова: стоматологічні огляди, особи призовного віку, ортопедична захворюваність, частота, інтенсивність, структура.

**С. В. Рачинский, С. А. Шнайдер, О. В. Лабунец, Т. В. Диева,
В. А. Лабунец, Е. Е. Диева**Государственное учреждение «Институт стоматологии и челюстно-лицевой хирургии
Национальной академии медицинских наук Украины»**РАСПРОСТРАНЁННОСТЬ И ИНТЕНСИВНОСТЬ РАЗВИТИЯ
СТОМАТОЛОГИЧЕСКОЙ ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ СРЕДИ
МУЖЧИН ПРИЗЫВНОГО ВОЗРАСТА ЮГА УКРАИНЫ**

Проведены стоматологические осмотры 332 лиц призывного возраста от 18 до 20 лет, которые подлежали прохождению военной службы в вооруженных силах Украины, из которых 170 лиц среди городского и 162 – сельского населения. Установлена величина распространения стоматологической ортопедической заболеваемости, которая составила 247,1 лиц среди городского и 253,1 человека среди сельского населения, на 1000 обследованных лиц данной возрастной категории и пола. Доказана практическая идентичность показателей распространённости данной патологии среди городских и сельских жителей данного региона страны. При этом, общий объем основных ортопедических заболеваний также идентичен, несмотря и на некоторую разницу по отдельным показателям их структуры и составляет, соответственно 452,9 и 463,0 на 1000 обследованных.

Согласно данным анатомо-топографической структуры дефектов зубных рядов, наблюдается преимущественное большинство подобных дефектов с отсутствием одного зуба, которые составляют соответственно – 93,7 % и 96,5 %. С отсутствием двух зубов, соответственно – 5,2 % и 3,5 % и с тремя зубами – 2,5 % среди городских жителей, при полной их отсутствию среди сельских.

Ключевые слова: стоматологический осмотр, лица призывного возраста, ортопедическая заболеваемость, частота, интенсивность, структура.

*S.V. Rachinskyi, S.A. Schneider, O.V. Labunets, T.V. Diieva,
V.A. Labunets, O.E. Diieva*

State Establishment «The Institute of Stomatology and Maxillo-Facial Surgery National Academy of Medical Science of Ukraine»

THE PREVALENCE AND INTENSITY OF DEVELOPMENT OF DENTAL ORTHOPEDIC MORBIDITY AMONG MEN OF MILITARY AGE IN THE SOUTH OF UKRAINE

Was carried out the dental examination of 332 persons of conscription age from 18 to 20 years old, who underwent military service in the armed forces of Ukraine, 170 of which were urban and 162 were rural. The value of the spread of dental orthopedic morbidity was established, which amounted to 247.1 persons among urban and 253.1 persons among rural, per 1000 examined persons of this age category and sex.

The practically identical indicators of the prevalence of this pathology among urban and rural residents of this region of the country have been proved. At the same time, the total volume of the main orthopedic diseases is also practically identical, despite some difference in individual indicators of their structure and is, respectively, 459.9 and 463.0 per 1000 examined.

According to the data of the anatomy-topographic structure of the defects in the dentition, the majority of such defects with the absence of one tooth are observed, which is 93.7 % and 96.5 %, respectively. With the absence of two teeth, respectively – 5.2 % and 3.5% of the three teeth – 2.5 % among urban residents, with their complete absence among rural residents.

Key words: *dental examination, persons of military age, orthopedic morbidity, frequency, intensity, structure.*

Визначаючи мету і необхідність проведення даного науково прикладного дослідження, ми, перш за все, керувались декількома положеннями. Це перш за все необхідність проведення постійного моніторингу стоматологічної захворюваності серед молоді нашої країни, вже не кажучи про рекомендації ВООЗ щодо проведення подібних досліджень через кожних 5 років, зважаючи на постійну їх зміну і, виходячи з цього питання, організації обґрунтованого планування необхідного об'єму лікувально-профілактичних заходів. І по-друге, нажаль, питанням надання стоматологічної допомоги у тому числі ортопедичної, чоловікам призовного віку від 18 до 20 років, ступеня їх задоволеності у неї, приділяється вкрай недостатньо уваги, особливо з огляду на їх подальший соціальний статус у якості військово-службовців України, про що неодноразово наголошує низка провідних фахівців у даній галузі медицини [1-13].

Отже, приймаючи до уваги наведене вище, головною метою даної роботи сааме і стало — визначення величини розповсюдженості і інтенсивності прояву стоматологічної ортопедичної захворюваності серед чоловіків призовного віку на півдні України.

Матеріали і методи дослідження. Об'єктом дослідження було обрано чоловіків від 18 до 20 років, тобто призовного віку, згідно конституції України та статуту збройних сил

України на теперішній час, щодо обов'язкового проходження військової служби.

Предметом дослідження стало визначення у даній категорії населення півдня нашої країни величини розповсюдженості і інтенсивності розвитку стоматологічної ортопедичної захворюваності.

Матеріалами дослідження слугували матеріали поглиблених клінічних стоматологічних оглядів 332 осіб чоловічої статі Одеської області віком від 18 до 20 років, які підлягали до військової служби у Збройних силах України, з яких було 170 осіб серед міського і 162 – сільського населення.

Усі вихідні дані обстеження реєструвались у спеціальній «Карті обстеження стоматологічного ортопедичного хворого», з можливістю віддзеркалення у неї всього стоматологічного статусу за 3-ма основними параметрами «Стоматологічний терапевтичний і хірургічний статус», «Стоматологічний ортопедичний і ортодонтичний статус» і «Потреба в ортопедичному і ортодонтичному лікуванні», з наведенням умовного шифратора з усіх основних стоматологічних захворювань і видів зубних протезів, які найбільш розповсюджені в клінічній стоматології нашої країни. Вся отримана інформація піддавалась відповідній групировці з досліджуваних питань, статистичній обробці з отримання середньої арифметичної величини та заносилась у спеціальні таблиці. При

цьому слід зазначити, що необхідна кількість обстежених для отримання статистично вірогідних даних була повністю забезпечена і повністю відповідала вимогам методичних рекомендацій Комітету експертів ВООЗ.

Результати дослідження та їх обговорення. На підставі матеріалів проведених стоматологічних оглядів осіб призовного віку, у таблиці 1 віддзеркалені дані про величину у них стоматологічної ортопедичної захворюваності та інтенсивності її розвитку, як серед міського, так і сільського населення.

логічних оглядів осіб призовного віку, у таблиці 1 віддзеркалені дані про величину у них стоматологічної ортопедичної захворюваності та інтенсивності її розвитку, як серед міського, так і сільського населення.

Таблиця 1

Стоматологічна ортопедична захворюваність у чоловіків призовного віку Півдня України, на 1000 осіб

Склад населення	Кіль-ть осіб, які підлягають протезуванню	Кіль-ть зубів, які підлягають протезуванню	Кіль-ть дефектів зубних рядів, які потребують протезування	Кіль-ть видалених зубів		Загальна кількість зубів і дефектів зубних рядів, які підлягають протезуванню	
				всього	на 1 обстеженого	всього	на 1 обстеженого
міське	247,1	223,5	229,5	252,9	0,25	452,9	0,45
сільське	253,1	290,1	172,8	179,0	0,18	463,0	0,46

Аналізуючи представлені у таблиці показники, перш за все слід вказати на відсутність суттєвої різниці між розповсюдженістю стоматологічної ортопедичної захворюваності, назагал у міського і сільського населення даного віку і статі. Так, виходячи з наведених у таблиці даних, частота виникнення стоматологічної ортопедичної патології у чоловіків призовного віку даного медико-географічного регіону нашої країни становить серед міських мешканців 247, 1 осіб на 1000 обстежених, а серед сільських – 253,1. Що стосується інтенсивності розвитку і прояву ортопедичних захворювань, то за такими показниками, як кількість зубів з зруйнованою коронковою частиною, які підлягають ортопедичному лікуванню, а також кількості дефектів зубних рядів, не вельми суттєво, як у Західному регіоні нашої країни, Але все ж таки спостерігається певна різниця у їх розповсюдженості між міським і сільським населенням, тобто регіоном мешкання. Так, кількість зубів, які підлягають ортопедичному лікуванню становить відповідно між ними 223, 5 і 290,1 подібних зубів на 1000 обстежених. У свою чергу, кількість видалених зубів, загальний об'єм дефектів зубних рядів, складає відповідно 252,9 і 179, 0 та 229, 5 і 172, 8 на 1000 обстежених. На нашу думку подібне становище перш за все пов'язане з суттєвою різницею у можливості отримання спеціалізованої стоматологічної допомоги з усіх спеціальностей між міським і сільським населенням. Підтвердженням тому став аналіз такого показника, як загальна кількість зубів і дефектів зубних протезів у даній категорії населення, а саме, даний показник серед міських мешканців становить 452,9 і 463,0 – серед сільських, тобто практично ідентична клінічна ситуація.

Аналізуючи віддзеркалені у таблиці 1 показники необхідно, пояснити, як то здається на 1-й погляд деяку несунітницю між показником кількості осіб, які потребують протезування – 247 , 1 і показником кількості видалених зубів – 223 , 5, який здавалось би повинен бути більш ніж 1-й показник. Справа у тому, що у показнику кількості осіб які потребують ортопедичного лікування, входить ще і показник кількості дефектів зубних рядів, серед яких саме і є обстежені, які не мають патології твердих тканин коронкової частини зубів. Зважаючи на дане положення і пояснення, все стає достатньо зрозумілим і становиться на своє місце.

Далі, при плануванні надання ортопедичної допомоги, особливо даній категорії населення, певне клінічне значення набувають вже безпосередньо питання самої структури ортопедичної захворюваності у безпосередньо осіб, які потребують протезування. Зважаючи на дане положення, у таблиці 2 представлені подібні матеріали згідно яких, кількість зубів які підлягають ортопедичному лікуванню серед даної категорії населення становить 909,8 серед міських і 1146,3 – сільських мешканців, що співвідноситься на 1 обстеженого, відповідно, як 0,91 до 1,15. Подібний показник за кількістю дефектів зубних рядів сягає відповідно 928,6 і 682,9(0,91 – 0,68), а по видаленим зубам, відповідно 1023,8 і 707,3 на 1000 осіб які потребують протезування (1,02 – 0,71). Що стосується загального показника кількості зубів і дефектів зубних рядів у чоловіків призовного віку від 18 до 20 років, які потребують ортопедичного лікування, то він сягає, відповідно серед міського населення 1833,3 і 1829,3 серед сільського, тобто практично ідентичний.

Окрім наведених вище матеріалів, певне практичне і прикладне значення мають також питання про анатомо-топографічну структуру

дефектів зубних рядів серед даної категорії населення, характеристика якої надана у таблиці 3.

Таблиця 2

Структура стоматологічної ортопедичної захворюваності у чоловіків призовного віку Півдня України, які потребують ортопедичного лікування, на 1000 осіб

Склад населення	Кіль-ть зубів, які підлягають протезуванню		Кіль-ть дефектів зубних рядів, які потребують протезування		Кіль-ть видалених зубів		Загальна кількість зубів і дефектів зубних рядів, які підлягають протезуванню	
	всього	на 1 обстеженого	всього	на 1 обстеженого	всього	на 1 обстеженого	всього	на 1 обстеженого
міське	904,8	0,91	928,6	0,91	1023,8	1,02	1833,3	1,83
сільське	1146,3	1,15	682,9	0,68	707,3	0,71	1829,3	1,83

Таблиця 3

Структура дефектів зубних рядів, які підлягають лікуванню у чоловіків призовного віку Півдня України, на 1000 осіб

Склад населення	Загальна кількість дефектів зубних рядів	Структура дефектів зубних рядів					
		1 зуб		2 зуба		3 зуба	
		всього	відсоток у %	всього	відсоток у %	всього	відсоток у %
Міське	229,4	211,8	92,3	11,8	5,2	5,8	2,5
Сільське	172,8	166,7	96,5	6,1	3,5	-	-

Згідно отриманим даним, назагал, як серед міського, так і сільського населення у чоловіків призовного віку у переважній більшості своїй спостерігаються дефекти зубних рядів за відсутністю 1-го зуба, а саме, серед містян вони становлять 211,8 а у сільських мешканців – 166,7 на 1000 обстежених, що відповідно складає 93,3 % і 96,5 %. Незначну частину складають дефекти зубних рядів з відсутністю 2-х зубів, що відповідно склало 11,8 % і 6,1 %. Що стосується дефектів зубних рядів у даній категорії населення з відсутністю 3 зубів, то їх вкрай мало – 5,8 % серед міських мешканців, при повній їх відсутності серед сільського населення.

Порівняльний аналіз отриманих у даній роботі матеріалів щодо даного дослідження вказав на посередню величину розповсюдженості стоматологічної ортопедичної захворюваності серед чоловіків призовного віку південного регіону України і її практично ідентичність у міського і сільського населення, незважаючи і на деяку різницю, щодо окремих показників, головною причиною яких є різний рівень надання їм стоматологічної допомоги, пов'язаний який всеціло пов'язаний з закриттям у сільській місцевості лікарень загального профілю та фельдшерсько-акушерських пунктів, де власно і надавалось відповідне лікування даній категорії населення країни на усій її території.

Висновки. 1. Матеріали проведених дослі-

джень дозволили встановити помірну ступінь розповсюдженості і інтенсивності прояву стоматологічної ортопедичної захворюваності серед чоловіків призовного віку півдня України, при практично повній її відповідності як серед міського так і сільського населення. Так, за кількістю осіб, які потребують протезування серед міських мешканців вона становить 247,1 осіб на 1000 обстежених, а сільських – 253,1. При цьому, загальний об'єм ортопедичних хвороб у даній категорії населення, незважаючи і на деякі розбіжності по окремим показникам, також практично ідентичний, а саме 452,9 серед міських і 463,0 серед сільських мешканців, на 1000 обстежених.

2. Згідно даним анатомо-топографічної структури дефектів зубних рядів, спостерігається переважна більшість подібних дефектів за відсутністю 1 зуба, а саме 211,8 серед міського і 166,7 серед сільського населення, на 1000 осіб, що відповідно складає 93,7 % і 96,5 %. З відсутністю 2-х зубів, відповідно 5,2 % і 3,5 % із трьома зубами 2,5 % серед міських мешканців, при повній відсутності серед сільських.

3. Незважаючи на помірність ступеня розповсюдженості стоматологічної ортопедичної захворюваності та інтенсивності її прояву і приймаючи до уваги повну відповідальність держави за стан стоматологічного здоров'я у чоловіків призовного віку, рахуючи їх подальший військовий статус, її саме існування і невиріше-

ність питання, свідчить про негайну потребу у вирішенні питання невідкладної їм ортопедичної допомоги, шляхом опрацювання нових шляхів в її організації і планування з залученням МОЗ України та Міністерства Оборони нашої країни.

Список літератури

1. **Лепский В.В.** Стоматологический статус соматически здоровых молодых людей Украины / В.В.Лепский, Т.В.Колесник, О.В.Деньга // Вісник стоматології. – 2011. – №4. – С.76-79.
2. **Драгомирецкая М.С.** Стоматологический статус молодежи Украины / М.С.Драгомирецкая, Т.В.Колесник, В.В.Лепский // Український стоматологічний альманах. – 2012. – №2(1). – С.54-56.
3. **Камалов Р.Х.** Стан та шляхи удосконалення стоматологічної допомоги в збройних силах України / Р.Х.Камалов, А.М.Лихота, В.Н.Белінський // Військова медицина України. – 2001. – №1. – С. 41-43.
4. **Камалов Р.Х.** Стан стоматологічного забезпечення військовослужбовців збройних сил України та завдання з подальшого удосконалення стоматологічної ортопедичної допомоги в умовах недостатнього фінансування // Збір керівного складу медичної служби Збройних Сил України на 25-27 лютого 2004 р.: Зб.доп. – К.:УВМА, 2004. – Ч.2. – С. 39-53.
5. **Камалов Р.Х.** Сучасний стан та перспективи розвитку організації надання стоматологічної допомоги військовослужбовцям Збройних сил України / Р.Х.Камалов // Військова медицина України. – 2004. – №3. – С. 5-11.
6. **Алфімов В.** Профілактика захворювань військовослужбовців: проблеми та головні напрямки /

В.Алфімов, Г.Гордієвський // Морська держава. – 2003. – №6. – с.16-21.

7. **Балин В.Н.** Актуальные проблемы военной стоматологии на современном этапе / В.н.Балин // Военная стоматология. – 1995. – №4. – С. 21-26.

8. Военная стоматология / под ред. В.И.Прохваталова]. – СПб. ВМедА. – 2008. – 512 с.

9. **Ледничева Н.В.** Эпидемиологическая обстановка по кариесу среди рядового состава военнослужащих срочной службы. / Л.В.Луничева, А.Л.Пурундин // Новое в стоматологии. – 2005. – №5. – С.87-90.

10. **Крячко А.Г.** Состояние полости рта у военнослужащих ВМС Украины с ранним сроком службы / А.Г.Крячко // Вісник стоматології. – 2008. – №5/6. – С.134-137.

11. **Косенко К.Н.** Стоматологическая заболеваемость призывников военно-морских сил Украины / К.Н.Косенко, А.Г.Крячко // Вісник стоматології. – 2008. – №2. – С.112-118

12. **Крячко А.Г.** Стан ротової порожнини у військовослужбовців військово-морських сил України. / А.Г.Крячко // Військова медицина України. – 2007. – Т.7. – №1. – С. 23-28.

13. **Моргунская В.А.** Состояние височно-нижнечелюстного сустава у лиц призывного возраста. / В.А.Моргунская, Т.Б.Людчик // Стоматология. – 211. – №2. – С. 29-31.

Надійшла 23.01.2019

